

Hétről Hétre

A MAGYAR HIRLAP SZÉPIRODALMI MELLÉKLETE

Az új Wekerle kormány kinevezése

A Pesti Hírlap május 5-diki számából.

A hivatalos lap keddi száma fogja közölni a király kéziratát, amelylyel Wekerle Sándort újra miniszterelnökké nevezik ki és megbizta a kormányalakítással. A kormány többi tagjainak kinevezésére vonatkozó legfelsőbb elhatározásokat egy-két nappal később fogják hivatalosan publikálni. Wekerle tehát befejezve a kabinetalakításra irányuló előzetes tárgyalásait, kedden már mint kinevezett miniszterelnök jelenik meg a 48-as alkotmánypártban, amely az nap este hat órára értekezletet hívott egybe, hogy magatartásáról határozzon. Ekkor fogja kifejteni Wekerle az új kormány programját, előterjeszti, hogy a választójogi javaslaton a király beleegyezésével milyen módosításokat fog javasolni és kérni fogja a programjához a párt különböző csoportjainak hangtámogatását. A kisebbségi párt hangulatából ítélve, bizonyosnak látszik, hogy az állásfoglalás nem lesz egységes, sőt nem lehetetlen, hogy azok, akik az új kormányt nem hajlandók támogatni, különváljanak a párttól a részétől, amely továbbra is Wekerle mögött kíván maradni.

Az új kormány kinevezése előtt lesz még a válságnak néhány fontos momentuma. Ezek közé kell sorozni azt, hogy gróf Apponyi Albert királyi kihallgatásra kapott meghívást, audienciája valószínűleg vasárnap lesz. Beszélnek arról is, hogy gróf Tisza István szintén kihallgatásra megy a jövő hét első napjain.

Wekerle, aki ma Szerényivel, Windischgrätz-cel és kormánypárti politikusokkal tanácskozott, vasárnap felkeresi gróf Andrássy Gyulát, a 48-as alkotmánypárt elnökét és megismerteti vele az új kormány programot. Erről a programról sok szó esett ma is a 48-as kormánypártban és akiknek alkalmuk volt Wekerlével beszélgetni, különösen Apponyi párti politikusok, kénytelenek elismerni, hogy az új kormány a nemzeti élet kiépítésének olyan biztosítékaihoz jár, amelyek jóval túlmennek azon, aminek megvalósítására az egység párt vállalkozott. Emellett ezek között első sorban az önálló magyar hadsereget, több fontos közjogi és katonai követelésünket a nemzeti birtokpolitikát, gazdag szociális reformot

(köztük a hitbizományoknak a tervezettnél szigorubb, progresszív irányú korlátozását és a szabad forgalomnak való átadását, kapcsolatban egy nagy telepítési akcióval, az amerikai és romániai magyarságnak földhöz juttatásával) stb. Mindezeknek a fontosabb reformoknak előkészítésére királyi kéziratban ad utasítást ő felsége a kormánynak s felhatalmazza arra, hogy amennyiben ezek bármelyikének, természetesen első sorban a választási reformnak, keresztülvitele a törvényhozásnál akadályokra talál, élni fog a kormány a képviselőház feloszlásának jogával.

Az új kabinet összetételéről annyi bizonyos, hogy Apponyi, Tóth, Vázsonyi és Esterházy nem vesznek részt benne, a belügyminiszterséget Wekerle magának tartja meg, a kultuszminiszteri tisztségre gróf Zichy Jánost, az igazságügyre pedig Török Gusztávot emlegetik. Hangsúlyozzák azonban, hogy előterjesztés és döntés ezekre nézve még nem történt. Az államtitkári korból is visszavonulnak, valószínűleg hárman.

A Károlyi párt a jövő hét elején értekezletet tart, hogy a kormánnyal szemben követendő magatartását megállapítsa.

Az új kormány eskütele a jövő héten szerdán vagy csütörtökön lesz, az újabban meghonosodott szokás szerint Budapesten, a képviselőházat pedig alkalmasint a hét végére összehívják az új kormány bemutatkozása végett.

A 48-as alkotmánypártnak a volt Apponyi párthoz tartozó tagjai szombaton délelőtt megbeszélést tartottak, hogy a Wekerle kormánnyal szemben való magatartásukat megbeszéljék.

Gróf Apponyi Albert fejtette ki legelőbb álláspontját: körülbelül ugyanazokat mondta, mint a tegnapi esti értekezleten. Ő maga részéről semmi szín alatt nem vesz részt az új kormányban, de a párt tagjait nem akarja presszionálni, sőt előre kijelenti, hogy azokkal a barátaival szemben, akik ellentétes álláspontra fognak helyezkedni, érzelmei sem fognak megváltozni. Ő lekötöttnek érzi magát a választójogoknak bizonyos mértékű kiterjesztéséhez, ezért nem vesz részt a kormányban, hanem az ellenőrzés szerepét akarja vál-

lalni. A magyarul írni, olvasni tudás feltételét egyáltalában nem tartja ütköző pontnak, szerinte csak egy ütköző pont van a választójogban és ez a Károlyi keresztetek szavazati joga, amelyből semmit sem engedhet. Ha itt esonkítás történik, ez oly igazságtalanság lenne, melyhez se nevet, se támogatását nem adhatná.

Tóth János mindenben azonosította magát Apponyival és ő is hangsúlyozta, hogy nem a magyar nyelv kérdése az ütköző pont, hanem a Károlyi keresztetek szavazati joga.

Ezután hosszabb vita indult meg, amelyben Apponyi már nem vett részt, mert az értekezletről eltávozott, s a képviselők sorra kifejtették véleményüket. Többféle álláspont került szembe egymással: egyesek, köztük Csizmadia Endre, azt fejtegették, hogy amikor az Apponyi párt belépett a 48-as alkotmánypártba, a kormány program megvalósítása volt az egyesülés főcélja és ez a program ma is ugyanaz, sőt még bővült nemzeti tartalommal. Kérte Apponyit, aki több mint félszázad óta hirdeti a nemzetipolitikát, ne mondjon le ennek támogatásáról most, hiszen senki se fogja tőle rossz néven venni, ha nemzeti irányú javítások érdekében módosításokba belemelegy. Nagy érdek, hogy ez a reform minél előbb tető alá kerüljön és hogy végre egyéb reformokkal foglalkozhassanak. Kérte Apponyit, tegye lehetővé, hogy a párt egységesen támogathassa Wekerlét.

Gróf Károlyi József főispán kijelentette, hogy Apponyit kész az ellenzékiiségbe követni.

A megbeszélés során többen, köztük Sebess Dénes, annak a felfogásnak adtak kifejezést, hogy a párt számára csak két út lehetséges. Vagy elfogadja a választójogon teendő módosításokkal Wekerle programját, amely egyebekben feltétlenül a párt programja is, ha pedig nem, akkor az Apponyit követő politikusoknak nincs többé helyük a 48-as alkotmánypártban, hanem ellenzékbe kell menniük és visszatérni a régi függetlenségi és 48-as programhoz. Olyan helyzetbe azonban Apponyi és hívei nem juthatnak, hogy bent legyenek és passzív magatartást tanúsítsanak egy pártban, melynek

másik része támogatja az új alakulást, sőt a kormányzást is megosztja vele. Hangoztatták, hogy Wekerle most még többet hoz nemzeti téren, mint korábbi vállalkozásában és előbb-utóbb olyan kérdések fognak napirendre kerülni, amelyekben a pártnak amugy is feltétlenül támogatnia kell. Ott van a birtokpolitikai reform, amely talán még a választójognál is fontosabb és bizonyára nagyobb hullámokat fog felverni széles társadalmi rétegekben, azonfelül fontos szociális javaslatok, melyek a párt programjában szerepelnek.

Ezt az érvelést tetszéssel és helyesléssel fogadta a párt jelentékeny része.

Ezután felvetődött az a kérdés, hogy határozzanak-e ma. Többen a mellett szóltak, hogy mielőtt bármilyen tárgyban határoznanak, kérjék fel Apponyit, hogy lépjen érintkezésbe Wekerlével a Károlyi keresztetekre vonatkozó eredeti rendelkezések változatlan meghagyása érdekében, a magyarul írni, olvasni tudás tekintetében pedig a párt álláspontjának megfelelő határozati javaslatot terjesszenek elő. Ilyen megoldás mellett megszavazhatnák a javaslatot és támogathatnák a kormányt.

A magyarul írni, olvasni tudás hívei egy módosítást is ajánlottak, amely szerint a törvényjavaslat első szakasza maradjon az eredeti szövegében, de igazságszerűen be a mellékes jogcímek közé egy új pontot, amely szerint minden egyéb korlátozás nélkül szavazati joga van annak, aki magyarul írni és olvasni tud. Egy ilyen módosítás ellen nem emelhetnének kifogást a nemzetiiségek sem.

A választójogos csoport hívei azt kívánták, hogy a párt addig ne menjen szét, amíg nem határozott. Mondják ki, hogy Wekerlét nem támogatják, kormányában aktív részt nem vesznek. Ez azonban a párt többségében helyeslésre nem talált és mivel már közben sokan el is távoztak, az értekezlet minden határozat nélkül oszlott szét délután két órakor. Az Apponyi csoport tagjai tehát minden lekötöttség nélkül, meggyőződésük szerint szabadon fognak állást foglalni a szavazni a 48-as alkotmánypárt keddi értekezletén.

IRTA: KAFFKA MARGIT.

A Soha-ember

MEGESIK néha még mostanában is, hogy álmodom felőle. Ilyenkor épp olyan homályosan, olyan szorongó lélekzettel látok, mint nyolceztendőskoromban. A rejtelmes félsötétet látom, rézszatos ívben elhajló, mely pince-török homályát, amit csak nagyon halványan szűrkitett meg egy hasadékon át az alról beszűrő piaci napfény.

A kuleslyukon kellett bémézni. Egy örökké elzárt és legendásan mély üreg volt az a várdomb oldalába ásva, nyirkos penészszag és ijesztő, barlangi hűvösség áradt belőle a réteges terméskőfalak közül. De legföljebb ha egy méternyire lehetett benn látni valamit, — ott is csak semmit és üres pincefalat. Azt mesélték, hogy az uraság bora van lenn és a kules a kasznárnál, — de az nem volt igaz. Nagyon mélynek mondták: egyszer lementek néhányan a faluból és egy órányira is jártak benne, de a közepén valami elfújta a fáklyákat és visszaszaladtak. Ennyit tudtam akkor a várpincéről.

Kinn pedig, a domboldalon napfény özönlött, ibolya kéklött a sáncárkokban és a romok málló kövei közt madárdal hangzott. A várudvarban, a esonka szegényeszlöp tetején is volt egy feeskéfések, mert a kis madaraknak nagyon megtetszett az a széles, rozsdás vaskarika, amirehhez a rabokat láncolták hajdan.

A kuleslyukon néztem be és körülfutottam egy sereg apró, kendereszőke buksifej tolongott, aranyosan csillogott villogott a tavaszi napfényben. Ökölnyi svábogarak voltak, néhány Liszka, Agnet, Póli, Léni, Hanz meg Szep, — a mi udvartársunk — az enyim és a Marikáé, mert mindenhova jobbagyi hűséggel követték minket, a "két plébános-kisasszonyok"-at. Szinte látom őket most is, amint körülbem húzódnak, mert a legnagyobb voltam és legbősebb és a bizalmas, komoly, aggódó kis buta képüket hozzám emelik.

— Ugy-e, ott lakik valami?
— Lakik, — felelem igaz meggyőződéssel.
— Hát nem jön elő onnét?
— Nem, — az nem jön ki onnét — soha.

— Soha, — heiszt er — soha. Rájuk néztem. Azt hiszem, nem értették ezt a szót; egy kicsit gondolkoztam rajta.

— Soha! Igen, úgy hívják, az a neve. Soha-ember a neve.

És újra a kuleslyukhoz toltam az arcom. Huh! lebbent felém a hűvös, penészes lehelle, és valami pókhálós, füresa árnyékot láttam elszűnni a pince falán. Ijedten kaptam el a fejem.

— Gyerekek, mondtam sugva — innét most hamar el kell menni nekünk. A Soha-ember nem szereti, ha itt hangosan beszélnek és amiért a nevét hallotta, most haragszik. Majd holnap kibékítjük.

— Haragszik! — suttogta rémülten valamennyi Liszka, Agnet, Hanz meg Szep.

És a könnyű piaci gyereklabak nesztelenül iramodtak le a domb-

oldal puha fűvén, egész az ország-utig. De még ott is valami nyomott, fészengő hallgatás fojtogatott mindenkit, talán mert én is hallgatva és töprengve ballagtam előre. A fordulónál magamhoz hívtam őket. Suttogva beszéltem:

— Ide hallgassatok! Most esinálunk valamit, hogy a Soha-ember ne haragudjék, mert az nagy baj volna. Azt kell csinálni, amit én mondom.

— Mit?
— Holnap reggel mindenki hozzon el hazulról valamit, amit tud. Egy darab kenyér is jó, vagy bábruha, vagy piros papiros, vagy olyan gyertyadarab, a melyet az anyátok gyujt rorátén. Ami van. Mind odamegyünk hozzá és neki adjuk, akkor nem haragszik.

— Jó lesz, — mondták lelkesedve — mint minden új játékon, amit én találtam ki.

Ott voltak másnap mind és szorongva, megilletődve, hang nélkül adták elő a zsákmányukat. Nekem egy fél kiflim volt a kávévótól. Marikának egy kis gombolyag rózsaszínű fejtő; volt aki szalonnabőrt hozott, Hanz egy nyullábat és Léni egy kék üveg-mécesnek a törött fület. Az volt a legszebb. A Marika babakocsijába rakattam mindent, sok ibolyavirág közé és gajdolvá huztuk fel az egészet a pincegádjorig. Ott én megálltam a kuleslyukkal szembe. Belenéztem soká, mélyen, szuggesztív, rejtelmeket fürkésző nézéssel, aztán lassan a tömeg felé fordultam.

— Guggoljatok le mind és hajtátok le a fejetekeket!

Megtörtént. Akkor az áldozati tárgyakat egyenkint a kezembe fogtam és mélyen lehajolva becsuszattam a vasajtó alatti nyíláson. — A várpince lépcsőfokai fel voltak szedve talán, vagy jóval a küszöb alatt lehetett az első lépcső, tudj' az ég, hogyan, de a fél kifli nagyot koppanva eltűnt. Utána a nyullábat, az üveg-cserép és a többi. Ujból kifelé fordultam.

— Mondjátok utánam hangosan, amit mondom. De úgy maradjatok, guggolva; Marika legyen a kezébe egy esomó ibolyát és azalatt üssön rá vele a kilyinesre, annyiszor, a hányat szólnunk.

Most elmondtam nekik.
— Dodoláma! Baburéka! Antoméda! Helgorába!

A hivek utánam rebegték illő áhitattal, aztán ünnepélyesen szorongva, megilletődve, mély benyomásokkal hagytuk el a szent helyet.

Igy lettem én egy mélységesen miszteriózus, erkölcsben pogányul egyszerű, szertartásaiban fantasztikus merész új vallás papnöje. Én mutattam be mindig az áldozatokat, krumpileukrot, bábruhát, döglött verebet, aztán a kuleslyukhoz nyomtam a fülem, — a nép álmélkodó suttogása közben szívtam fel a kinyilatkoztatást és közöltem velük. Itélkeztem, büntettem és jutalmaztam az Ő nevében, legendaköröket engedtem képződni köréje és papi rendet válogattam magam mellé. Marika, a testvérem segéd-

kezett leginkább és mindig Hanz, a hosszú, ábrándosszemű suhanc toltá az áldozati kocsit.

Ámde, és erre egészen világosan emlékszem, egyáltalában nem voltam én esaló s hoyatovább még kevésbé, mint az első perében. A természetfölötti gondolata megrázta, elkábitotta, megtermékenyítette az én kicsi valómat is; hittem, talán még erősebb lángolással, mint a többiek. A hitem szuggesztív erejével hatottam, jóhiszemű, kegyes, igaz apostol voltam én.

Eleinte nagyon jó hatással volt ránk az új kultusz, — és otthon nem győztek eléggé esudálkozni.

— Marika! — szóltam fel a szilvafára. — Maga megint tele-eszi magát zöld gyümölcsessel. Ha beteg lesz, akkor más fog a küszöbnél állni a virággal.

Vagy:
— Szep! már elszakítottad az új pruszlikot. Moeskos vagy, azt a Soha-ember egy esöppet sem szereti.

De lassankint tulságosan beleléltük magunkat a dologba, legkivált én magam. A parasztyerek maguk közt csak úgy verekedtek, firkáltak a falakra, szedték a madárfészket, mint azelőtt, de én benne éltem a miszteriómokban, amiket a semmiből életre hoztam és éreztem, hogy tülönnek rajtam. Minden gondolatomban, játékomban, rettegésben ott szerepelt nyomasztó, félelmes hatalmával ez a láthatatlan szellem-szülött, beköltözött a kicsi agyvelőmbé és megdöbentett annak bizonyosságával, hogy létezik. Most már nyugtalan voltam és az egyre erősödő kicsi szektával rettegte jártam a esoda-barlangjához. Már akkor borzasztóan féltem tőle, a semmiből felrázott természetfelettségtől. Bizonyosan tudtam, hogy egyszer meg fog jelenni nekem és igazán meglátom. Álmomba gyakran látam már és mert mindent neki tulajdonítottunk, ami érthetetlen és esodás, tudtuk, hogy az álmoknak is ura ő. Ő ura a széles sorsnak, mert ma kikapunk egy letépett gombért és holnap újra leszakad a gomb, de észre sem veszik. Féltem tőle. De persze, nem tudtam volna én semmiképpen érthető szóval kifejezni azt, ami bántott, egyre ködösebb, szörnyűbb nyomással fektő a lelkeimen.

A nyár is elmúlt és esatakos, felleges napok, fehérderes hajnalok jöttek. Már alig lehetett kijárni a pincehez, aztán Szep a hordásnál az apja mellett dolgozott; Liszka pesztonka lett a jegyzőéknél, Marika köhögött és ágyban feküdt egy hétig. Homályosan éreztem, hogy ez valami átmeneti válságos idő lesz és a kicsi számolyszékemen estig is elültem mozdulás nélkül, nézve a szürkés eget meg a fekete sarat odakünn. És egyre gyötrődtem, tépelődtem.

— Fáj neked valami? — kérdezte Marika szürkületkor.

— Nem fáj.

— Hát mi bajod?

— Félek.

— Mitől? — kérdezte kerek szemekkel és már ő is félt.

— Én nem tudom, Marika,

mondtam fogvacogva és mozdulni sem merem. Én nem tudom, de mindig azt hiszem nappal is, hogy álmodok. Most is azt gondoltam, hogy te nem is vagy az igazi Marika, aki az én testvérem. Te csak álomból vagy, mert én álmodlak. Én most alszom a pár-námon és a rablók is megölhetnek, mert éjszaka van és én nem tudok felébredni. Te sem vagy Marika, mert az igazi Marika most a fiókágyban alszik mellettem és...

— Én nem alszok, én igazi vagyok, — visitotta szegény és elhuzódott ösztönszerűleg. Mikor pedig utánkaptam, hogy megfogjam, igaz-e, rémült kiáltással szaladni kezdett tőlem, én meg utána, a sötét tornácra át, anyához.

Anya már lámpánál ült és foltozott. Mint két örült, úgy rohantunk az ölébe és nagyon sok szó meg simogatás kellett, míg halk szeptegésbe fult a göresös sirásunk. Marika még az anya öléből is riadtan pislogott rám a nagy, kerek szemével. Bejött a bácsi is, az anya testvére, mosolygós, piros papbácsi, az is megtudta a dolgunkat.

— Micsoda fantázia, töprengett pöfékelve, milyen erős fantázia! Hisz így keletkeztek az eretnek szekták! Te kis égetnivaló boszorka, te!

Hanem azért valami homályos borongásképp velünk maradt még a rejtelmesnek árnyéka egy darab ideig. Elmondom azt is, hogy tünt el végképp.

Advent előtti vasárnap volt és mifelénk ilyenkor is szoktak valamit riesajt rendezni a falusi népek, olyan farsang-farka formájú. A böjt előtt még egyszer fánkot sütnék, mézesmálét esznek, táncolnak, vigadnak a eselédzobában. Ugy volt aznap is. Anya és a bácsi elnéző jóakarattal tűrték a komédiát. Egyszer csak berohan lelkendezve, kacarászva a Mária szolgáló és ránk kiált.

— Tessen kigyűnni, kezít esokolom, ott van a Soha-ember az udvaron. A maguk embere, kisasszonykák, nézzék meg hamar.

Már akkoriban az egész eselédház ismerte és vihogta a esoda-ember legendáit.

Megütközve néztem Marikára, ő meg félénken pislogott vissza. Egy idő óta már nem emlegettük egymásnak a Soha-embert. De anya jószíven mosolygott a bolond Mária és feléihelődött a bácsi is pipástul, hát mi is kimentünk a Mária kezét fogva.

A tornác végében, az istállók és eselédházak felől hallatszott a jókedvű lárma, vihanolás. Egy óriási tők üres héja volt ott egy nagy póznára feltűzve. Orrot, szemet, fület vágtak ki rajta, aztán kibélelték piros hártypapírral és gyertyát gyujtottak a közepébe.

Egymásra néztünk Marikával és mi is neveltünk, — közönségesen, bambán, eselédesen és az jól esett.

Azon a napon megszünt létezni és kísérteni a mi hatalmaskodó szellemünk. Neveltünk és többet sohase beszélünk róla.

TULA
szó
munka.
pe tája
egyform
resztek,
nyagot
kora né
rös, bol
tén, azt
kүнnebl
lyan sí
körül a
vel a sz
lázos
négyso
ember
mában
s rá se
mely a
mellett
zásoko
a esata
sármap
A legé
a lányo
hogy e
mikor
kiveszi
hasznát
Reggel
mikor
a nap,
a szalm
ritmiku
három-
lón a l
ben ko
nehézk
termés
polyva
vegöbe
maradt
amikor
vert fe
luból
idönkir
ideges
pihente
szemiet
alatt,
vel há
gatta
verté
nem is
ben de
jötték
s fára
ki a
A fá
liákbó
nyan,
az eg
Ebéd
közve
az ur
bódor
pen i
re se
uton
malom
némas
röl do
gatás,
Varga
testü
az ut
éppen
geren
jajgat
—
máné
Má
de lo
aludt
a for
asszó
szokl
réből
szinte
s kis
esün

Orvosságok

IRTA: THURY ZOLTÁN.

TULAJDONKÉPPEN már

szombaton kezdődött el a munka. A férfiak a földek közepé táján, hogy minden oldalról egyformán közel legyenek a keresztnek, szérút csináltak. Hig anyagot kentek szét a tarlón, akkora négyszögbe, mint egy pokros, bokáig benne taposták eleintén, aztán mindig künnebb és künnebb húzódtak belőle, míg olyan sima lett, mint az asztal; körül azalatt megrakták kévével a szérút, falat emeltek a kalászos zsupokból, mintha az a négyszög lenne a szegény gazdaember vára. A kévehordás nyomában verebek szedték a szemet s rá se hallgattak a kerepelőre, mely a föld végén, az országút mellett lármázott. Épen úgy hozzászóltok már a madár is ehhez a esatazajhoz, mint az ember. Vasárnap nagy pihenő következett.

A legény nép mulatott csak, meg a lányok. A férfi korán feküdt, hogy ereje legyen holnapra, a mikor következik, hogy az ember kiveszi a termésből a szemet, hasznát látja a mult esztendőnek. Reggel kimentek a szérűre és a mikor az ég ráhaján fölbukkant a nap, már puffogott mindenféle a szalma kalászos felén a hadaró, ritmikusan, megecfrázva, mintha három-négy kovács verné az ülön a lágyvasat. A férfiak különben komorak voltak s talán még nehezebbek, mint máskor. A termés nagyon rossz volt. Nagy polvafellegek kavargtak a levegőben a fejük fölött és alig-alig maradt valami kis szem a szérűn, amikor elkaparták felőle a kiverit feji szalmát. Bentről a falból leányének hallatszott ki időnkint: egyetlen hang, amire ideges lett a sok paraszt. Amikor pihentek, némán, bámultak a kis szemetes buzsasomókra a lábuk alatt, mindenik osztotta a szemével három-négy porcióba, számították az adót s némelyik úgy verte a földhöz a csépet, mintha nem is venné fel újra. Azonközben dél lett. Leányok, asszonyok jöttek kifelé az úton az ebédrel s fáradtan, ellanyhulva érkezett ki a földekre a harangzó.

A falu üres volt. A nagy családokból maradtak otthon néhányan, az asszony, a gyermekek, az egész kicsik s egy-két cseléd. Ebéd után lassan, folyton törülköző mentek végig a posta felé az urak és békecségesen utánuk bódorgott egy-két kutya, aki éppen itthon maradt. Kocsinak hirtelen se sehoh, csak éppen a felső uton jött egy, de az is letért a malomhoz. Annak inkább kiritt a némaságból, amibe csak messziről dongott bele a puffogás, a jajgatás, amivel kiszaladt az utcára Varga Boldizsárné. A nehéz, nagy testű asszony sietve topogott át az uton egy másik kicsi házba, éppen a bolt mellett s a tornágerenda oszlopához támaszkodva jajgatott.

— Kata, Kata, jöjjön ki kománé lelkem...
Másik asszony jött ki a házból, de lomhán, mintha még mindig aludt volna. Ennek más volt már a formája is. Szikár, keményarcú asszony volt; ami előlatszott a szoknyája meg az inge alól a bőréből, az sárga, mintha valami szintartó festékben fűdött volna, s kis, alig ujjnyi vastag hajfonat esüngött le hátul a feje bubjáról.

Szurósan nézte végig az asszonyt s úgy beszélt, mintha nem is akarná eltitkolni azt, hogy nem szereti, ha zavarják.
— Mit akar?
— Jöjjön át hamar. Az isten megfizeti, jöjjön A maga keresztfia, a Béni valamit csinált magának. Az elébb jött haza a szérűről, azt mondja, hogy kálászt vertek a szemébe. Meg is van dagadva a szeme, úgy hogy már alig látszik. És ordít... Jöjjön kománé...

Akkora már elevenebb lett a rideg asszony. Bezárta az ajtót és sietve ment át a másik házba, ekís maradt mögötte a másik, az anya, a ki jajgatott és az ut közepén megállott imádkozni.
— Édes istenem, édes teremtom!

A gyermek, valami hat esztendő fűkő, a pitvar közepén feküdt a földön és már belekábult a fájdalomba. Piszkos kendőt szoritott a szemére és csak nyafogott, míg azt nem érezte, hogy valami beleszur a fejébe a szemén keresztül, ami áthasogatja a bőrt, meg a csontot, mindent... Ilyenkor visitott, amíg bírta s aztán erőltlenül esett vissza a földre.
A két asszony megállott mellette és egymásra bámult. Az anya kétségbeesetten, mintha rögtön belebolondulna abba, hogy így kinlódni látja a gyermekét, a sovány sárga szomszédé pedig inkább vizsgálódva, mintha orvos vagy valami afféle lenne. Végre is lehúzták a gyermek kezét a szeméről. Csunya vörös dagasztatot takart a piszkos kendő. Az anya elsápadt és a falnak esett, úgy elrémült. A másik is megilletődve szólott.
— Ilyenkor megtesz az ember mindent. A gyermek mégis csak beteg, csunya a szeme. Valamit be kellene talán adni neki.
— Vagy megkenni...
— Ugyan! Nem külső állapot ez... Különbén én nem is ártom bele magam. Talán ha elszaladna a kapitányhoz, az tudna valamit mondani.
A nehéz kövér asszony már ment is. Porzott utána az út, a hogy szaladt, lihegve s megállva egy-egy pillanatra, míg kifújta magát, mert már-már összeesett. A kapitányé lenn lakott a falu végén s mindenre tudott valami orvosságot. Nem drágát, rendszeren olyant, ami mindjárt kitelt a háztól, de ha boltba kellett menni érte, akkor is sokkal olcsóbb volt, mint a patika. Varga Boldizsárné is segített s a kövér asszony nem sokára visszafelé rohant az uton. Valósággal beesett a házba s rekedten nyögte ki, hogy mit tanácsolt a kapitányé.
— Anyatejet kell fejni a fűjós szemébe. Honnan vegyem? Honnan?
Zavartan, tétovázva nézett a mellére s az ajtófélfához verte a fejét kétségbeesésében.
— Honnan, honnan?
A másik asszony elshant mellette s nem telt bele egy kis negyedóra, már visszajött a pakulárnéval, akinek éppen három hete adott az isten egy leánygyermekét. A fiu akkor már az ágyban volt s az anyja mellette sírt most már csöndesebben, inkább reménykedve, mint vigasztalanul. A pakulárné beesületés nagy

barina arca sugárzott az örömtől. Boldogan hajolt a gyermek fölé s tele kebléből bőségesen ontotta a vörös dagasztatba a tejet. A gyermek visitott s rugott, de a két asszony lefogta a kezét, lábát s az anyja fáradtan könyörgött a pakulárnénak:
— Még, még... A magáé is jóllakik, meghálálom...

Valamieskét mégis enyhített a gyermek tüzen a friss tej. Végigfolyt az arcán s hűtötte... Behuntya a másik szemét is, ami pedig már szintén dagadni kezdett és fájt... Mégis esendesebb lett s az asszony, aki a mellében hozta el az enyhülést, büszkén húzta össze a nyakán az inget és mosolyogva, boldogan ment vissza a szép egészséges kis leányhoz, aki azalatt egy szürön, a kutya mellett rugdalózott és nagyokat rikkantott.

Estére se harangoztak még s már nyilvánvaló lett a két asszony előtt, hogy az anyatej nem sokat használt. Talán még ártott is. A gyermek szeme mind nagyobbra dagadt s véresebb lett és most már folyton hasonlósabb lett hozzá a másik is, mintha valami utálatos, borzalmas nyavalya el akarta volna lepni az egész fejét. Néha a homlokához kapott s még élesebben visitott. A száraz, sovány asszony ilyenkor elfordult. Nem bírta nézni, hogy hogyan kinlódik a gyerek, s belelányult, valósággal elolvadt a szánalomban. Azon töprengött, hogy hova kellene menni orvosáért. A gyermek most már egészen az ő kezében volt, az anyjának nem vehette semmi hasznát. A nagy, erős asszony az ágy szélére dülve, hangtalanul vonaglott; azt se érezte volna, ha ütik, ha rugják... Semmi lett belőle.

A sovány asszony egyszerre fölkapta magát és elment. Az ajtócsapásra fölrezzent a gyermek anyja, de rögtön visszajött a fejét az ágy fájára. A gyermek utána nyult, kereste a kezét és rimánkodni kezdett neki:
— Nem látok semmit se, magát se. Gyujtson lámpást.
A szomszédné egy másik asszonyval jött vissza. Éppen az uton találta, amin a szérűről jött vissza s mindjárt hozta is. A magáéból igért neki lisztet és darát s toltá maga előtt, mintha valami állatot hajtana. Az asszonynak az volt a híre, hogy nagyon jó doktor. Tömlőben is volt már s mostanság már csak akkor hajlandó megosztani a tudományt a szenvedőkkel, ha semmi gyanus ember nincs a közelben, teszem fel kisbíró, zsandár, vagy valami ur. A házba sompolyogva elgondolkozva állott meg a gyermek fejénél. Nem tudott rögtön tisztába jönni magával; ilyen esete még nem igen lehetett.

— Talán egy kis porcukrot kellene a szemébe fujni szegénykének — mondta — vagy hogy ecetes tormával borogatni. Talán kámforos pálinka se volna rossz.
— Csak egyet mondjon, ne annyit! Megbődül az ember.
— Hát az ecet, az való neki. Csak rá kell tenni. Ha nem használna, akkor már az isten ő szent felsége se akar segíteni.
Maga is letelepedett az ágy mellé s a szakajtó rongyokba gyömöszölt ecetes tormát ő szoritotta le a saját két nagy vörös

kezével a gyermek szeméire. A gyermek magasra dobta magát az ágyon s hörögött percekig, míg össze tudta szedni magában azt a hangot, ami végtelen fájdalomnak megfelelt. Akkor borzasztót kiáltott, mint egy férfi, akit fejbévágnak s felült az ágyban. Pici karjaival hadonászott, megmarkolta az ágy deszkáját és rázta, hogy majd leszakadt alatta a nyoszolya s lassan-lassan halt ki belőle a hang. A doktorasszony vállat vont s némileg aggodalmasan suttogott a másiknak.
— Nem tűri, nem hogy használjon.
A szegény asszony szeméből kicsordult a könny; a földhöz esapta és az agyba taposta a szakajtóröngyöt. Azután a két száraz közé fogta a gyermek fejét s beszélni kezdett hozzá, míg könnyeivel az arcát mosta.
— Buksi, te kicsi, no fáj...

A gyermek elalélt. Valami kicsi megkönnyebbülés látszott rajta. Feje visszaesett a párnára, kis színtelen kezeikével befozózkodott a szikár, csontos karba, amelyre ránehezedett forró, lázas teste s inkább csak egészen magában, hogy csak kitalálni lehetett, de hallani nem a szavát, az anyját szólította. Az összetört asszony erre fölnyitotta a szemét s mereven bámult rá a gyermekre.
— A magáé no! Mit nézi! — mondta az idegen asszony s dühösen rázta meg, amikor erre se akart életre ébredni.

A másik asszony szórakozottan állott föl az ágy mellől, kétszer-háromszor végigjárt a szobán, látszott az arcán, hogy valamin töpreng s aztán egyszerre föllődította a helyéről a doktorét.
— Nem tud maga semmit, de azért megkapja a lisztet meg a darát, ha hamarosan fuvart kerit.
— Honnan lelkem? mind a szérűn vannak.
— Józán Sándor itthon van, oda menjen. Mondja neki, hogy négy pengőt adok Mária-Büdig. Legyen itt mindjárt.
Az asszony elment s a szomszédné letérdelt a másik mellé s földre és a fölébe kiabált, hogy hátha megérti.
— Vargáné, elmegyünk a szent Szűzhöz, Büdre. Annak segiteni kell. Nekem nem vérem itt ez a gyerek, de azért úgy imádkozom, hogy tán jobban, mint maga.
Az asszony intett, hogy érti. Föllállt s szép rendezés kezdett készülni. A gyermeket lepedőbe hengergették, mielőtt elmentek volna, a Mária-kép alatt meggyújtottak egy mécesest s a tornác padkájára egymás mellé ülve, szó nélkül várták a kocsit. A mikor megjött, fölültek, az egyik asszony a gyermek fejét, a másik a lábait szoritotta magához s mind a ketten elkezdtek halkán a fogaik között imádkozni. Már alkonyodott. A gyermek testén néha, mintha hideg futott volna végig, úgy megreszketett. Az anyja jobban a fejére hurta a lepedőt s mikor rápillantott, megragadta a másik asszony karját s nyögve beszélt.
— Nézzé, mintha feketednék.
(Folytatás a 4-ik oldalon.)

Kelemen elhatározásai

IRTA: SZÖLLŐSY ZSIGMOND.

I.

KELEMENNEK rossz napja volt. Kezdődött azzal, hogy reggel esett az eső. Kelemen ilyenkor mindig úgy érezte, hogy a felhők az ő lelkére nehezednek és az ólmos, szürke levegő fojtogatta a torkát. Tele volt balsejtelemmel és a balsejtelem nem esalt. Mikor a hivatal folyosóján találkozott a principálisával, a méltóságos ur kurta fejbiceentéssel fogadta Kelemen alázatos köszöntését. Kelemennek nagyot dobbant a szíve:

— A méltóságos ur nagyon hideg; mormogta magában és a lelkében egyszerre nyilzóságnak indult az aggodalmak fekete hada. A méltóságos ur ideges ember volt és a szolgálati szabályzat egyetlen paragrafusát se parancsolta, hogy nyájas mosolylyal viszonzozza az ideiglenesen alkalmazott napidijasok üdvözlését és az ideiglenesen alkalmazott napidijasok nem is követelték meg ezt: de Kelemen érzékeny lélek volt.

— A méltóságos ur hideg, — zúgott az agyvelejében, — a méltóságos urat megbántottam valamivel.

Nem tudott dolgozni. Egyre a méltóságos ur fekete körszakállas fejét látta a rubrikás papirosán, a mint villámlik tekintettel néz rá. Kelemen meg volt ijedve, bár semmi hibáját se tudta és szeretett volna jóvátenni valamit, de nem tudta, hogy mit. Bizonyosan nem köszöntem elég illendően, gondolta magában, de majd jóvá teszem.

Ebben valamennyire megnyugodott, délre ki is derült az idő és Kelemen majdnem vidáman haladt le a lépcsőkön, mikor egy kollégája tréfásan a vállára ütött.

— Ej, de büszke lett maga. Kelemen, még a tanácsos urnak se köszön.

Kelemen megrettenve tekintett föl. Csakugyan elhaladt a méltóságos ur mellett, anélkül, hogy észrevette volna. Kelemen elsápadt. Az ebédnél egy falatot se tudott enni. Fojtogatást érzett, valami keserűség nyomta a lelkét és olyasformát érzett, mintha egy pokoli eselzövés hajigálna ellene és miért, arról sejtelmese volt a pápaszemes férfiúnak: ő csak az aggodalmat érezte és a remegést, a mely összeszorította a torkát. Ő különben is csak egy elhatározást ismert: jóvátenni a dolgot. Jóvátenni.

Kelemen délután egy negyed-órával a rendes idő előtt ment a hivatalba. Alázatosan köszönt a portásnak, tiszteletteljesen a szolgálatának és mélyen meghajtotta magát, mikor az üres szobába lépett. Úgy nézett körül, mint a ki utóljára van itt. Nagyon meg volt indulva és szorgalmasan törölgette a pápaszemét; a délután folyamán pedig minden tíz percben kiment a folyosóra. Érezte, hogy találkoznia kell a tanácsos ural és akkorát köszönni neki, hogy az felérjen egy alázatos folyamódással. És találkozott is. A tanácsos ur egyszerre Kelemen előtt termett és még

mielőtt Kelemen egy szót is szólhatott volna, mosolyogva kiáltott felé:

— Jó napot Kelemen! és kezét nyujtott neki.

A tanácsos urnak ebéd után jobb kedve volt, mint ebéd előtt; de Kelemennek ijedtében elállott a szívverése. Kelemen érezte, hogy ez a szivesség, ez a mosoly, ez a kézfogás: guny, fenyegető malicia, hiszen más nem is lehet. A szultánok selyemzsinórja jutott eszébe és összerázkódott. Ijedős és gyanakvó lelkének minden aggodalmas érzése elszabadult és Kelemen merev tekintettel nézte a zöldernyős lámpát. Kábult volt: már maga se tudta biztosan: mit is követett el vagy mi történt vele? Megölt-e valakit, vagy sikasztott, vagy őt szúrták mellbe?

Szemére huzott kalappal baktatott lefelé a lépcsőn. Egyszerre a könyöke erősen beleütődött valamibe.

— Ejnye! — kiáltotta valaki ingerülten. Még elgázolja az embert!

Kelemen fölkapta a fejét. A kegyelmes ur haragos arcára esett a tekintete. Ez már igazán sok volt egy napra.

II.

Mindaz a sok határozatlan, gyötrelmes érzés, a mi a Kelemen szívét nyomta és a torkát fojtogatta, az ijedtség, szorongás, aggodalom, mint a parthoz ért hullám egyszerre alázuhant és egy szisszenéssel belesimult egy méla és szelid fájdalomba. Kelemen otthon ült az asztala mellett és nedves szemmel nézte a lámpafényt. Az asztalon pedig ott hevert előtte egy villogó csövű, tömzsi kis forgópisztoly.

A halál. Kelemen a halállal barátkozott és bucsuzkodott az élettől. Miért? Erre talán nem is tudott volna határozottan megfelelni, de abban tökéletesen biztos volt, hogy meg kell halnia és ez a tudat olyan nyugodttá tette, hogy szinte megkönnyebbült mából csak egyet érzett: egy gyöbenné. Az elmulás egész fogalynörü és diesőséges, egy fejedelmi dolgot: a halál tökéletes, szép teljes, uri függetlenségét. A hatalmat, hogy fölegyenesedhetik ő, a ki mindig görnyedezve járt, fölvetetheti a tekintetét, a mit mindig alázatosan le kellett sütnie és a mellére ütve, így szólhat:

— Élet, vedd tudomásul, hogy én, Csiz Kelemen, ezennel meghalok. És ezt tudomásul kell vened, akár akarod, akár nem, mert én Csiz Kelemen a kiről mindig csak határozottak, ezt így határoztam.

Ez kemény beszéd, de az élet Kelemen részéről rászolgált erre a kemény beszédre. Mert az élet maliciózan bánt Csiz Kelemenel. Nem úgy, mint ellenséggel, a kit komolyan veszünk, csak úgy, mint valakivel, a kit nem szenvedhetünk. Már pedig Kelemen, a gyámoltalan és alázatos Kelemen büszke, szinte gögös lélek volt: rettenetesen tudott megérezni minden megalázását és egy elfogott vezérnek nem fájhatott jobban a zsoldosok gunyos vi-

gyorgása, mint neki egy lenező tekintet. Kelemen, a ki egy legyet nem tudott megölni, mindig az egész világgal viaskodott és ha megbotlott az utcán, az az érzése volt, hogy az ő rettenetes ellensége, a Végzet, rántotta meg hirtelen lába alatt a földet, csak azért, hogy ő orra bukjék. És Kelemennek fájdalommal kellett látnia, hogy az élet csunya, alátomos rosszasággal bánik vele. Lökdösi, buktatja, ugratja. Neki hatszor annyit kell küzdenie azért, amiért másoknak csak a kezüket kell kinyújtaniok és a torlódásban mindig ő volt az, a kit mellbe löktek, a kin átgázoltak, a kit félretaszítottak. Hiszen neki is volt könyöke, de ez mintha csak arra való lett volna, hogy véletlenül, de kellemetlenül oldalba bökje a kegyelmes urat.

Kelemen behunyta a szemét.

— Nem illik, nem méltó hozám, — gondolta, — hogy tovább is okvetlenkedjem az élettel, mikor ezer dologban értesemre adta, hogy alkalmatlan vagyok. Én végre is Csiz Kelemen vagyok, én nem tülekedhetek és nem ugrándozhatom, mikor csak rajtam áll, hogy örökre végét vessem ennek a kutykomédiának.

Szóval Csiz Kelemen el volt szánva a halálra. Pedig nem volt se boldogtalan szerelmes, se tönkrejutott bankár, se sikkasztó, se éhes, se nyomorék. És mégis minden kin a lelkében égett, a mi koporsóba kergeti az embert. Nem mindenkit ölhet meg ágyugolyó, van a ki csendes, holdvilágos estén egy szomorú dalt hallott, bemegy a szobájába, a karjára hajtja a fejét és sir és úgy érzi, hogy nagyon jó volna meghalni.

Mert igazában a halál nincs is olyan messze a lelkünkől. De befeketítették előttünk, mert olyan nagy ur az ellensége, mint az élet. Az élet, a mi adhat rangot, vagyont, dicsőséget és a kinek semmit se ad, azt is befonja a kacérságával, a reménységgel. Ellenben a halál szegény és az ő nyugalmának ninesen cifrasága.

...Kelemennek — hála a sorsnak — nem volt sok végrendelezni valója. Volt egy ötvenforintos sorsjegye, a mit részletre vásárolt, azt odatette az asztalára, járjon jól vele, a ki először észreveszi.

Ez a gavalléros gondolat nagyon meghatotta Kelemen. Zrinyi Miklós jutott az eszébe, a ki, mikor Szigetvárból kirohant, telerakta a zsebet arannyal. Édes és büszke szomorúság fogta el a szívét és köny serkedt ki a pillái alól. Szinte öntudatlanul simogatta a pisztoly agyát, a feje feloldalt billent és Kelemen, lelkében az öngyilkosság végzetes, szigorú eltökéltségével, már eleve meg is könyezve gyászos elmulását — csendesen elaludt.

III.

A postás reggel ott találta még a széken alva. A jó ember szerencsét hozott. Kelemen értesítette a bankár, hogy a sorsjegyet kihúzták — harminc forintos nyereleményvel.

Ötven forintért harmincat

nyerni, nem nagy szerencse és a Kelemen lelke mégis egyszerre csordultig megtelt halálával és boldogsággal.

— A szerencse meglátogatott! — mormogta reszkető ajakkal és édes, kellemes melegséget érzett a szíve körül. Mit nyert, mit nem nyert: azzal Kelemen nem törődött. Nem huznak ki minden sorsjegyet és egy a szerencse, a mely a legkisebb és a legnagyobb nyereleményt kihuzza a kerékből. És a Kelemenét kihúzták, a szerencse gondolt Kelemenre, értésére adta, hogy tud róla. A Kelemen szobája tele lett ragyogással s ragyogott az arca is. Deres fejét előre nyujtotta; muzsikaszót hallott, valami erős és szárnyaló diadalmi indulót és mintha aranyos hajú, apró angyalkák röpködneek körülötte, a melyek inceselkedve virágot hajigálnak rá:

— No Kelemen! No látod Kelemen!

...Kelemen fogta a forgópisztolyt és energikusan dobta vissza a fiókba. Eszébe jutott a tegnapi nap és őszinte elismeréssel hajította meg a lobogóját önmaga előtt.

— Mégis csak böles dolog volt, hogy nem futottam meg gyáván az élet elől. A férfi állja a csapást és türhősiesen, a mig az ő napja is fölvirrad egyszer...

Orvosságok

(Folytatás a 3-ik oldalról.)

Az is belenezett a lepedő tölcsérébe s halványan meredt reá a mozdulatlan gyerekre. A fiúcska halántéka igazán feketedni kezdett, előbb csak egy karikában, aztán mindig sötétebb lett a folt. De élt. Mintha vigasztalni akarta volna a két asszonyt, egyet-egyet rugott rajtuk, vagy a kezével bökött beléjük, de gyengén, alig-alig hogy észrevették.

Hallgattak aztán az egész uton. A sovány asszony átfonta még a szomszédját is az egyik karjával, nehogy kiessék a kocsiából s úgy kiabált a lovakra: gyihé! gyihé! — A hangja rikácsolt a kis lovaeskák igazán megijedtek tőle, mert galoppban iramodtak neki a büdi kaptatónak.

A csodatevő szüz asszony képe a templomban volt Bűdön. A két asszony nyitva találta az ajtót. Akkor már csak az anyja karjában volt a gyerek s a nehéz nagy asszony végig esett a kövön s a feje fölé tartva a hideg, most már csak alig pihegő kis testet, rikoltva követelőzött:

— Itt van, no most! Lássam, hát lássam! Mária, add vissza, Mária, ne vedd el.

A sovány szomszédné hátrább húzódott és úgy imádkozott, hogy egy pillanatra meg nem állott a szája. Gyors, sietséges motyogása volt a kisérlet ahhoz az örjögéshez, amivel a másik asszony sikongott a szeliden mosolygós asszonykép előtt.

És lassan egészen fekete este lett.

— A levelet még ma megírod, — szólott megint komorakká lettek.
Csak egy pillanatra tartott, aztán vonásai körül valami ravasz mosoly szaladt volna. hangja is enyhébb lett, sőt minttha az ajkát gyöt fűt. Ugy látszik, kiadta a mérget. Na, Kázmér valamelyest engedett haragjáról és mint a vadkan hosszú után, na, Kázmér valamelyest engedett haragjáról. — Meglesz, ahogy papa parancsolja. Kázmér intett a fejével.
Kázmér megint fel és alá járt, egy négyedórátig, aztán így szólott:
Kázmér megint fel és alá járt, egy négyedórátig, aztán így szólott:
— Még ma irni fogsz Mariannának, üljön föl a vasútra és jöjjön Pestre. Innét nyomdában menjen Losonra, ott valami fogja szedni.
— Tudom, — s hájtott inkább, mint mondta a fiatal leány. — Marianne Bécsben van, a múlt héten kaptam tőle levelet.
— Hol lehet most Marianne? — És beodaállott Kázmér elé és rátorpedózt.
Kázmér megint fel és alá járt, egy négyedórátig, aztán így szólott:
— Hol lehet most Marianne? — És beodaállott Kázmér elé és rátorpedózt.
Kázmér megint fel és alá járt, egy négyedórátig, aztán így szólott:
— Hol lehet most Marianne? — És beodaállott Kázmér elé és rátorpedózt.

— 76 —
kor a galambász férj meggondolta a dolgot, meghalt s azóta, már tíz éve, Fidibuszsal agarászik az Elyseumban. Az asszony bécsi lány volt, a közgazdasági tevékenységről ismert Heyden-familiából. Egy kirándulás alkalmával nagyon megtetszett neki Magyarország, az agarászó sport, a nyalka négyesfogatok, a cigányok, a szőlőlombos kurriák, s habozás nélkül nyújtotta kezét Balsai Pálnak, akinek mindebből meglehetősen nagy készlete volt. A magyar szót is játszva tanulta meg, alig pár hónapja, hogy itt lakott s már pörölni tudott a béresekkal és szidta a tolvaj cselédek mindenségét. Ebből is látszik, hogy kardos menyeeske volt, aki ugyancsak bánni tudott a személyzettel. De tudott bánni másokkal is, így elsősorban a férfikkal.
Már Pali életében voltak e tekintetben bajok. Az öreg-férj eredendően is féltékeny természetű volt, az asszony pedig nem sokat tett, hogy erről a tulajdonságáról leszoktassa. Hiszen nem azért ment férjhez, Magyarországra, hogy véka alá dugja magát, — a vidám élet tetszett neki, nem a füzfálombos temetők, bánatosan rezgő nyirfák, lakatlan pusztaságok. Nem is titkolta ura előtt, hogy bizony szívesebben járja el kivilágos kivirradtig a csárdást, mint hogy tol-

De nem nagy dombra ütni a dolgot, hogy az fel a kutyádra, inzzeller a kutyád, kösd — Te, Kázmér, inzzeller a kutyád, kösd a dolgot s azt monddani: is egy illett volna, négyesemközött elintézni is lett volna, hogy a Kormos kertelt, akkor prédájára bocsájtani? Ha még tényleg egy volt, egy ősi agarásznemzetiséget a közgumyjárás nem valami lovagias? Hát az lovagias legesen a nyakát ónagysága. Hogy ez az el-nem egy ilyen fiatal urnak csavarta ki vég-majd el lesz intézve a kertelő agar esete, Keryllon csak Bogdány Marianne kezébe, s ha valaki, úgy ő fog elbánni Bogdányval. szony lesz az, aki megdöszölja a Balsaiakat Kázmérnak egy remlett, hogy ez az esz-Bécsbe, a Tuchlaubene.
szep napon kapta magát és visszautazott váltók és a párbaforok már nem izgatták, egy dolog, s a kellemetlen hitelezők, a lejáró aztán, amikor már kezdett unalmas lenni a ott epedezett, s hájtott az ablaka alatt, lattatta a sok magyar gavallér, aki mind- iparkodtak. A szép asszonyt egy ideig mu-Marianne elől, csak még inkább a közlebe-édes, mert ahelyett hogy menekültek volna a férfiak úgy vélték, hogy ez az elkarhozás vagy közlebe került, az el volt vesztve, de-szedelem volt a megvere. Aki a szép öz-fertakát, mint annak a rendje. Valódi ve- — 80 —

— 77 —
lat fozson az ámbituson, inkább ül a négyes fogat bakján, mint a rokka mellett. Csárdást táncolni, fogatot hajtani pedig Pali már nem igen tudott, így hát helyettesről kellett gondoskodni, a jó táncosok meg a jó kocsisok nem teremnek a hat X-esek között. Balsai Pálnak ez a dolog nem igen tetszett, más férjnek sem volna inyére az efféle. Voltak is emiatt gyakran jelenetek közte meg a felesége között, de az asszony föl se vette a férje pattogását, vont egyet a vállán, nevetett s azután tovább élte a világát. Végre is az okosabb enged, Pál beadta a derekát, belátta, hogy bolondot tett, amikor fehér fejjel az oltár elé lépett s hallgatag viselte a következményeket. Elmentek minden bálba, keresztelőre, szüretre, névnapra, a lovai mind kehesek lettek a sok futkosástól és fagyos hóban, zivatarban való ácsorgástól.
Három évig ment ez így s volt zajos a pátkai kuria. Gyültek a fiatalemberek, mint cukorra a légy, az asszony meg ott kacérkodott valamennyivel. Ahogy némely embernek a kártyához, másnak a hajtáshoz, harmadiknak a táncoláshoz, vadászáshoz, lovagláshoz, sőt akár az irodalomhoz van talentuma, Heyden Mariannának a kacérsághoz volt tehetsége. Hét vármegyében

lelősséggel. Ezt is a jogával, boldondította a vigadhatott, senkinek sem tartozott érte felelősséggel. Most már szabadon kacérkodhatott, vagy csak most mutatta meg, hogy milyen Hiába, a vér nem válik vízzé. A szép özvegy irta alá hegyes, botmángyságu betűkkel. haneem most már neje, a mindenhez érő özvegyes labait s a váltókat nem az öreg ur, öreg francia társalkodónó melengette farkosszékben nem Balsai Pál, hanem egy lott be a házban, hogy a kandalló mellett annak előtte, mindössze annyi változás állt, hogy kiszedték a vendégek kocsijából, mint terítve volt, mint azelőtt, a kerekéket csak nyit a vendégek előtt, az asztal csakugy fiatal és szép. A pátkai kuria ismét megfiatalozte az özvegyben is felbőgött a tudat, hogy tette napjait, de amikor a gyászidő letelt, a szonyt sehol senki, visszavonultságban talált. Nehány hónapig nem is látta az asztalt, ugyan kaphatott-e volna ennel jobb férfit? Marianne igaz könyveket sirt a temetésen, kriptába.

— 79 —

senki úgy nem tudott bánni a férfiakkal, mint ő. Az egyiket szép szóval, a másikat gorombasággal, a harmadikat gyöngédséggel, a negyediket temperamentumával, az ötödiket mindenféle kedvességgel, a hatodikat pedig éppen azzal, hogy nem csinált vele semmit — füzte magához s mint az író az alakjaiban, úgy gyönyörködött a kacérsága termékeiben, amelyeket boszorkányos ügyességgel idézett fel és láncolt magához. Öröme, szenvedélye volt a kacérkodás, ki is élvezte minden gyönyörűségét, izgalmát, s amikor este pihenni tért, szíve boldogan dobogott, mint mindenkié, aki tudja, érzi, hogy nem hiába töltött el egy napot.

Igy elmondva, talentumának e furesa működését, talán nem is érheti gáncs — úgy kell azoknak, akik férjes asszonyok körül legyeskednek, — valójában azonban Heyden Marianne szereplése mélyreható nyomokat hagyott a társaságos életben. A férfiakat csaknem mind összevesztette egymással, nemkülönben az asszonyokat, lányokat, akikben kimondhatatlan irigységet, majd ennek révén gyűlöletet ébresztett. Ahol járt, puskaporos volt a levegő, párbajpárbajt, viszály-viszályt ért, s az anyagi romlás sem maradt el. Egy csomó oszlopos kuria, selymes vetés, haragos erdő bánta

Néma esőnd. Péter sóhajt egyet, azután a terembe lép. mellett, mint a kis diákok, ha a professzor Egy-kettő, ott it ilték már a nagy asztal... üljetek le, azt mondom, ha jót akartok! eszlek meg... Elment az étvágyam: tehát ker volnék, — dörmögött Kázmér. — Nem — Mit bannitok ugy rám, mintha beér már a vihar? sai arcvonásait vizsgálmi: vajjon élmult-e voltak s csak titokban merték az öreg Balsai visszasiétek a fegyverterembe. Haliban delmeskedtek s otthagytva a mulatságot, üzöttek gyorsan, bár nem szívesen, engedtemnek a kuglizóban mulató száma — jöhettek vissza, nebulók!

nyitlo ajtót és kieresztette a hangját. dalyok között, aztan kinyitotta a tornácra gios kard meg a hivatalosan leszerelt mor-Kázmér meg egy párat sétált az inzurekhasználták az írószerszámokat. tat, mert a Balsai-házban vajmi keveset a könyhába sietett ecetért, felhigítami a ténpalba előkeresni a kalamárst, azután meg-tott meg a sorsal. Ment is azonnal a nap-a legberopülés helyett egy levele alkudha-A leány intett a fejével. Boldog volt, hogy senkinek. Jól megergette!?

zordonan — és egy szót róla el nem árulsz — 74 —

megint lehet hallani a légy zöngését. Álmos is megereszt egy kukkot: "Haj, haj". Aztán újra semmi nesz. Kázmér letelepszik a még le nem szedett asztalhoz és fölhaj egy pohár bort.

— Amit tudok, azt tudom, — így szólott, — de ez egyelőre nem tartozik titeátok. Sokkal ostobábbak vagytok. A dolgot egyedül fogom intézni. Elég az hozzá, hogy kiszeltem valamit, majd meglássuk, hogy válik be. Most pedig igyatok, — ősi vendégszerető házban vagytok, vagy mi a guta!

Az areok derültebbé váltak, hiszen ha inni kell, akkor máár nincs baj, a tekintetben ellenvélemények nem fognak keletkezni. Álmos felkelt és koccintott Kázmérral, a többiek nemkülönben. Hiszen vendégszerető házban vagyunk, a gazda odaadja mindenét: a jó meg a rossz borát, a sovány meg a kövér malacát, jókedvét, haragját egyaránt.

Mig a hangulat emigy enyhébbre fordult, mondjuk el, ki az a Marianne, aki után Kázmér a leányánál tudakozódott s akit mielőbb magánál látni óhajtott.

Marianne Balsai Pálnak volt az özvegye. Pál hatvan éves volt, amikor megházasodott. Marianne pedig — természetesen — tizennyolc. Három évig éltek egymással, ak-

Négytől hatig

IRTA: LUX Terka.

MINDEN második szerdán, négytől hatig, úgy Kabókné, mint a Nagy Jánosné inasa azzal a kijelentéssel nyitja az előszoba ajtaját a látogatók előtt:

— A nagyságos asszony nincs idehaza.

Ezek a szerdai két órák az Isten negyedik parancsolatának tiszteletére vannak.

Ebben az időben Nagy Jánosné eljön Kabóknéhoz, aki a rendes, szenzációsabb szenzációsabb elfogadó toaletteben ül más napokon ilyenkor odahaza a kisebbik szalonjában, amely páratlan a maga nemében.

Szerdán azonban négytől hatig egy ötesztendő pettyes batizt pongyola van rajta, a leánykori pongyolája. Szerény kis husz krajcáros batizt, a matrógallériján olesó csipke, az ujjai csak könyökig érnek — hogy minél kevesebb batiztot "egyenek" meg az ujjak — és Nagy Jánosné ugyanilyen pongyola van. Kabóknéhoz érve leveti drága toalettejét s magára veszi a leánykori pongyoláját.

És úgy várják a mamát.

A páratlan kis intim szalonban pazarul van oszonnához terítve, mindenféle drága esemeg várja a mamát, de a két asszony csemegéje a leánykori menüből van kiollóva.

Ez a menu pedig a Kabókné szakácsnője előtt nagyobb rejtély, mint a nem épen kíváncsi természetű sphynx előtt az a probléma: hány ezer esztendőtel hány ezerig fog még élni? Mert ez a két esodálatosan előkelő izlésű és mágnásos allűrű asszony minden második szerdán négytől hatig édes málét eszik, továbbá a sparhed tetején süített krumpfipalacsintát és némelykor piritóskenyeret is.

S ezek a délutánok a beszámolók és tanácsadások ideje. A két asszony elmondja sikereit, terveit a mamának, ez viszont kikéri tanácsait: a papára, a fiukra, jövőkre és karrierekre nézve, s mindegyik különösen a Kabókné felé, aki okosabb a lyoni püspök-nél, a dalai lámánál és mindenkinél.

És a mama jön.

Csekőidő Csekey Ferenéné, sz. borzsáki Borzsák Erzsébet ma is abban a szituációban van, mint három esztendő előtt. Előkelő, csak kissé szenvedő arekifejezésű, amit ő harmadik leányának "végzetes" házasságával szokott indokolni. Kabókné és Nagy Jánosné azonban a féloldali reuma gyakori felújulásának tudják be.

S a mama jön.

Kabókné a karjaiba repül s a mama könnyezik.

— Gratulálok, gratulálok, Sári — mondja meghatva. — Gratulálok!

S asztalhoz ülnek.

Kabókné behozatja a kávé és a másfélesztendő fiát, a dadát kiküldi s a kisebbik szóbalány szolgál fel, egy kis francia lány, aki egy szót se ért magyarul.

A mama elégedetten tekint szét a mesés kis szalonban s megcsókolja a kis Kabók pufók, rózsás pofácskáját. Kabókné be-

dogan ülteti ölébe a fiát, tejet önt neki, csak a Nagy Jánosné érdekesen árnyalt szemeiben van egy-egy pillanatnyi elborulás, a mint a gyerekre néz.

S a francia lány behozza az édesmáját.

Kabókné beleharap egy darabba és diadalmasan néz a mamára.

— Ugy-e megmondtam, hogy nem nyugszont addig, míg az uram képviselő nem lesz!

— Gratulálok — mondta a mama negyedszer is s az asztalon keresztül ismét megszorítottá a lánya kezét.

— Nem kis munka volt — beszélt tovább Kabókné. — A sima felszín alatt milyen stratégia, mennyi furfang, mennyi ámitás, hány szenzációs toalette, miesoda mozgósítások, jaj! Kedves mama, én ünnepelesen kijelenthetem magának, hogy az élet még a jó módu asszonyokra nézve is igen nehéz!

— Én aláírom ezt a kijelentést — szólalt meg Nagy Jánosné bizonyos borongós tónussal a hangjában. — Igen, ha jó módu asszonyok egész éjszakákat virrasztanak át ágyaikban egy új toalette különlegessége miatt, ha az életük mottója fölött tovább gondolkodnak, mint Herceg Ferenc egy történelmi vonatkozású drámán, akkor bizony igen nehéz. Én részéről nem is hiszem, hogy sokáig képes legyek lépést haladni veled. Sári. Csodálom a te energiádat és kedvedet. Szép eredményeket értünk el, az igaz, de engem azért mitha nem elégitene ki mindez.

— Ejha! — mondta Kabókné csipősen — talán olyanforma óhajaid volnának, hogy két hétre vendége légy Klotild főhercegnőnek az alesuthi kastélyban? A chancaink így is gyönyörűek. Jövő ősszel olyan bizonyos, mint kétszer kettő négy, hogy meg leszünk hiva az őszi vadászatokra a gróf Somorjay kastélyba. Hát még mit akarsz?

— Tulajdonképen nem sokat — mondotta Nagy Jánosné halkán, s eltűnődve harapott bele egy nagy darab édes máléba. — Azt, amit te, Sári, nem igen akarom.

Kabókné kedvetlenül fintorította el a száját s az anyjára nézve, Lenkére mutatott:

— Ezt a hölgyet jó volna a megfigyelési osztályra küldeni. Némelykor, ha nincs kezében orosz teljérjeinek a gyeplője, holmi enyhébb romantikus kitörései vannak. Tudod, Lenke, nem ajánlhatom neked eléggé, hogy ossziáni hangulatod érdekében minél kevesebbet vizitelj Marcsánál.

A "végzetes" házasságu harmadik leánya említésére Csekeyné kedvetlenül tette le kezéből a kávéesészejét.

— Mikor voltatok "nálá"? — kérdezte vontatva.

Sári vállat vont.

— Az elveszett a világ számá-ra. Tavaszra megszületik a második gyereke. Minden esztendőben egy gyerek. Ekkora züllés!

— Züllés?! — mondta Lenke

bámulva. — Te ezt züllésnek nevezed? Marcsa a világ legtökéletesebb asszonya s az ő házassága a házasságok quint-essenciája. Két ember, aki a rajongásig imádja egymást! És hogy mennyi izléssel, milyen poétikus bájjal, azt nem lehetne sem a szinpadon megcsinálni, sem regényben megírni. Mikor még szoptatta Marcsa a fiát s az ura ilyenkor jött be, mind a ketten elpirultak s Marcsa rögtön eltakarta a fia fejét. Fogadni mernék a két telivérembe, hogy a nyaka esigolyájánál tovább még nem látta Popper a Maresát. És te ezt a házasságot züllésnek nevezed.

— Te a pikantéria mezejére lépsz — mondta Kabókné kissé ingerülten. — A szoptatás! Na bizony! Én is magam szültem a fiamat!

A mama elmosolyodott, Lenke kacagásra fakadt s mikor megmagyarázták Kabóknak, hogy mit nevetnek, ő is nevetett, utána a fia is és egyszerre újra derűs lett a kedvük.

Kabókné leültette fiát a földre s kutyásdit játszott vele. Ő volt a kutya s négykézláb jött feléje a szönyegen.

— Ugass neki! — kiáltotta Lenke.

S Kabókné ugatott:

— Uhum, hum, hum!

A gyerek tapsolt, kacagott s Kabókné hanyatt fekvő a szönyegen, ráültette a térdére.

— Ugy-e jó lenne mindennap így hancurozni? — beszélt hozzá. — Csakhogy nem lehet ám, komám! Ha én itt kutyásdit játszánám magával, Kabók ur, s annak idején azon fölösleges luxuban részesíteném önt, hogy saját anyai emléimben izleli meg a legédesebb valamit, a la unokaöcse, a kis zsidó, ma nem lenne az ön papája olyan előkelő társadalmi pozícióban, mint amilyenben van. És... mama, Lenke, hallgassatok ide, még nem is mondtam el nektek valamit!

S a földön fekvő, kacagó, esillogó szemekkel beszélt tovább Kabókné:

— A múlt héten, egy délután Jurenák bárót jelenti be az inas. Tudtam, hogy jön, másnap az urammal a választókerületbe kellett leutaznia s az új elfogadó ruhám volt rajtam. A fehér posztó a vörös bőrkabátkával... A kertész egy órával előbb hozott friss violacsokrokat a virágtartókba, s olyan illat volt itt, hogy Ovidius violás kertjében se lehetett különb. A buesűző őszi nap, mintha csak szerződöttem lett volna és az effektusért tantiemben részesült volna, szomorú és mégis tüzes, biboros fénynyel borította el ezt az én kis sajátos szürke szigetemet... A mama persze bámul, te meg mosolyogsz, Lenke. Nem tehetek róla, de szeretek a szavakkal festeni; különösen amióta rájöttem, hogy van hozzá tehetségem. Szépen, finoman, keresetlenül írni le valamit, nagyon hatásos. Ezt tudni kellene minden asszonynak, mert egy asszony se tud beszélni... Hát Jurenák jön. Őt pere-

cel előbb hozattam be a fiamat és a karomon tartva, az ablaknál álltam. Ott, ahol legjobban ért a nap vörös reflexe... Az ajtó, hallom, nyílik, de úgy teszek, mintha nem hallanám... El vagyok mélyedve. A divatos, jókedvű Kabókné: merengő anyai hivatásában... Új oldal... Na, na, ne huzza össze mama a szemöldökét. Tudom én, hogy mit csinálók! Komédia nélkül nincs siker. Ha pedig Jurenák nem lenne belém szerelmes, a számára kandidált mandátumot nem adja át az urammal... Hát, Jurenák megáll az ajtóban. Áll, hallgat s végre én megfordulok. Meglepetés... Köszönök:

— Jó napot, kedves báró!

Ő lehajlik, megcsókolja a kezemet s azután azt mondja minden bevezetés nélkül, markáns őszinteséggel:

— Nem volna asszony, ha nem tudná, hogy szeretem magát.

— Tudom — feleltem én egyszerűen — de remélem, ön is tudja, kedves báró, hogy ennek az érzésnek nincs semmi értelmé, arról nem is szólva, hogy jövője pláne nincs.

— Van — mondta Jurenák dacosan. — Legyen a feleségem. Maga nagyravágyó asszony.

— Az meglehet — feleltem én — de nemesak nagyravágyó vagyok, hanem gavallér asszony is. Más asszonyok ezt hűségnek nevezik, tisztességnak, minék, mi, a Csekey-lányok úgy tanultuk, hogy ez az asszony gavalléros becsülete. Az adott szó szent, akár férfi, akár asszony adja. Azért is felkérem, kedves báró, hogy nekem többet szerelemről ne beszéljen. Bármily formában is, ez a téma férjes asszonyra sértő. Vagy-e úgy, mintha magának helmi propozíciókat tenne valaki a becsületét illetőleg. És most csókolja meg a fiam kezét...

Kabókné nekipirulva, kissé izgatottan kelt fel a szönyegről s büszkén egyenesedett ki.

— Így kell a férfiakkal bántani — mondta egy kis önteltséggel. — Látja, mama, ha akarnám, báróné lehetne belőlem. Báró Jurenák Jánosné... Mit szól ehhez?

— Azt — mondta Csekeyné szintén nekipirosodva, de nyugodtan — hogy mielőtt eszedbe jutna ezt megtenni, összes nyujtófáimat eltörném a hátadon. Igaz, hogy amikor arról volt szó, hogy az én leányom: egy borzsáki Borzsák Erzsébet leánya egy boltohoz menjen férjhez, nagyorfi fájt a dolog, de most, mint azt hűséget esküdtél ennek a boltosnak, egy királyi príne kedvéért se engedném, hogy megszegjed az esküdet. A Borzsáki-családban soha se esalta meg, sem el nem hagyta asszony az urát. Ezt jó lesz mind a kettőtöknek megjegyezni. Most pedig nem tartóztatlak fel benneteket tovább, ötötözetek s menjetek el a Temesváry grófné konferenciájára. Fődolog a családi kötelesség után a társadalmi kötelesség. Szervusz-tok!

AZ IDŐGÉP

IRTA: H. G. WELLS.

Millió anyag véletlenül megmelegült az általános pusztulásból talán több százezer esztendőn keresztül. Már-már eldobtam, de egyszerre eszembe jutott, hogy gyulékony és ragyogó lánggal ég, egyszóval, hogy kitűnően beválk gyertyának s így aztán zsebembe dugtam. Robbanó anyagokat nem találtam, sem olyasmit, mely alkalmas lehetett volna a bronzajtók betörésére. A vas emelőrúd volt a legmegfelelőbb eszköz, amire rábukkantam. De azért nagy önbizalommal távoztam ebből a folyosóból.

— Nem mondhatom el most nektek az egész hosszú délutának a történetét. Nagy megerőltetésembe kerülne most vissza-idézni emlékezetembe vizsgálódásaim részleteit s elbeszélni mindent a maga helyén. Emlékezem egy hosszú folyosóra, mely tele volt megrozsdásodott fegyverekkel. Ebben a folyosóban sokáig haboztam, mit vigyek magammal: emelőrudamat, bárdot vagy kardot?

— Valamennyit nem vihettek el s végre úgy gondoltam, hogy a bronzajtók betörésére legalkalmasabb lesz a vasrud.

— Számítatlan puska, pisztoly és karabély volt a folyosóban. A legtöbb nem volt már egyéb, mint merő rozsa, de volt egy esomó fegyver, mely valami új érből készült s még csaknem egészen ép maradt. De a töltések és a lőpor bizonyára réges-régen porrá rothadozott. Az egyik szöglet össze-össze volt töredeve s meg volt szenesedve. Valószínű, hogy az ott fölhalmozott anyagok valamikor fölrobbantak.

— Egy másik helyütt nagy bálvány-gyűjteményre akadtam. Volt ott polinéziai, mexikói főnicziai, egy szóval a föld minden részéből való bálvány, amit csak elgondolhattam. S itt ellenállhatatlan vágyamnak engedve, ráírtam a nevemet egy Dél-Amerikából való azteait szörnyeteg orrára, mely különösen megragadta képzeletemet.

— Amint esteledni kezdett, csökkent érdeklődésem is. Folyosóról-folyosóra jártam a porban, a csendben és gyakran romok között. Sok helyütt csupa rozsa volt minden, vagy meg volt kövesedve, de itt-ott maradtak épebb tárgyak is. Egy helyütt hirtelen egy kis ónbánya mederjére akadtam s mellette tiszta véletlenségből fölfedeztem egy légmentesen elzárt üvegburában két dinamit-töltést! Főlkialtottam örömben: Heureka! s azután izgatottan összetörtem a burát. De akkor kétségeim támadtak. Habozni kezdtem. Majd kizselmelve egy kis oldalfolyosót, kísérletet tettem. Soha nagyobb esalódás nem ért még életemben, mint akkor, várakozva öt, tíz, tizenöt percig a robbanásra, amely nem akart bekövetkezni. Utánzat volt az egész, amit rögtön sejtettem volna. Ha azonban nem így lett volna, komolyan azt hiszem, hogy nyomban elrohantam volna s levégőbe röptem az egész szfinxet, a bronzajtókkal együtt s elvágom magam előtt végképp az utját

annak (amint később megtudtam), hogy gépemet megtaláljam.

Ezután történt, azt hiszem, hogy egy kis nyílt udvarra jutottunk a palotában. Gyepes volt s volt benne három gyümölcsfa. Itt megpihentünk s jóízűen megebédeltünk. Alkonyat felé elkezdtem latolgatni helyzetünket. Közeledett az éjszaka s megközelíthetetlen búvóhelyet még mindig csak keresnem kellett. De ez most már nem nagyon aggasztott. Volt a kezem között oly valami, ami talán a lehető legjobb védelmi eszköz a morlockok ellen — volt gyufám! Aztán meg ott volt a zsebemben a kámfor is, ha esetleg lobogó lángra lett volna szükségem.

— Ugy gondoltam, az lesz a legokosabb, ha a szabadban töltjük az éjszakát s tüzzel védekezünk. Reggel pedig vissza kellett szereznem az időgépet. Erre a célra eddigelé nem volt még egyebem a vasdorongnál. De most már tudásban megszorodva, egész más érzésekkel gondoltam a bronzajtókra. Eleinte ugyanis huzództam attól, hogy erővel törjek be rájuk, főleg a mögöttük levő titokzatosság miatt. Az első pillanatban láttam, hogy nem tulságosan erős ajtók s azt reméltem, hogy vasrudam teljesen alkalmas lesz az ajtók bezárására.

XII.

A sötétségben.

— Mikor a palotából kiléptünk, látszott még kissé a lenyugvó nap koronája a szemhatár peremén. Elhatároztam, hogy kora reggel ott kell lennem a szfinxnél s úgy tevétem, hogy mielőtt beáll az éjszaka, keresztül hatolok az erdőn, mely előtte való nap megakasztott utamban. Éjszaka oly messzire akartam menni, a mennyire csak lehet s azután tüzet akartam rakni, hogy ennek a lángja mellett nyugodtan alhassunk. Utközben ami száraz ágat és füvet láttam, fölszedegtettem s nemsokára megtelt a karom ezzel a gyújtóanyaggal. Így megrakva, lassabban haladtunk, mint terveztem s emellett Weena nagyon fáradt is volt. Magam is kezdtem érezni, hogy már régen nem aludtam. Így aztán az történt, hogy sötét éjszaka lett, mielőtt az erdőhöz értünk. Az erdő végén levő bozotos dombon Weena mindenáron meg akart állni, mert félt az előttünk tángoló sötétségtől; de engem bántott valami közeli szerencsétlenség érzete s a helyett, hogy éppen azért megálltam volna az erdő előtt, erővel is tovább haladtam. Két nap és két éjszaka nem aludtam már s nagyon lázas és ingerült voltam. Éreztem, hogy nyom el mindinkább az álom s hogy jelennek meg velem együtt a morlockok.

— Mialatt határozatlanul álldogáltunk az erdő előtt, hátunk mögött, a fekete bokrok közt, kiválva a bokrok sötétségéből, három kuporgó alakot vettem észre. Csupa bozót és magas fü volt körülöttünk minden s tartottam

tőle, hogy észrevétlenül hozzánk férközhettek. Az ut keresztül az erdőn számításom szerint rövidebb volt valamivel egy mértföldnél. Ha keresztülhalhatunk az erdőn fel a csupasz domboldalra, úgy gondoltam, mindenképpen biztosabb nyugvóhelyre tehetünk szert. Gondoltam, hogy gyufával és kámforral megvilágíthatom utunkat az erdőn keresztül. De annyi bizonyos volt, hogy ha gyufákat akartam gyujtogatni, akkor el kellett hagynom valahol tüzelőfát; le is tettem végre nagy habozgatás után. És ekkor az jutott eszembe, hogy barátainkat hátunk mögött alaposan meglephetem, ha meggyujtom a földre tett gyulékony anyagot. Később beláttam, micsoda borzalmas ostobaságot követtem el; de akkor csak az járt az eszemben, minő elmés módja lesz ez visszavonulásunk fődözésének.

— Nem tudom, gondolatok-e valaha arra, mi az, ha lángnyelv van valahol, ahol ember ninesen jelen s az éghajlat mérsékelt. A nap melege ritkán oly erős, hogy gyujtson, még akkor sem, ha a harmatespekben meggyülemlik, ami olykor-olykor megesisik a forróbb égövek alatt. A villám gyujthat ugyan és kormosíthat, de ritkán oka nagyterjedelmű tűznek. Az is előfordul, hogy az enyészetnek indult növényzet a rothadás melegében gözölög, de ez csak a legritkább esetekben tör ki lángba. A hanyatlás eme korszakában még a tüzesinálás módját is elfelejtették a földön. A vörös lángnyelvek játéka, a mint nyaldosták a lerakott faesomót, teljesen új látványosság volt Weenára nézve.

— Oda akart szaladni és játszani szeretett volna a tüzzel. Azt hiszem, bele is vetette volna magát a lángok közé, ha idejében vissza nem tartom. Felkaptam s bár alaposan ellenkezett, merészen nekivágtam vele együtt az erdőnek. A tűz fénye megvilágította egy darabon a gyalogösvényt. Amint nemsokára hátratekinttem, láttam a fák sűrűjén keresztül, hogy az égő faesomóról átesapott a láng a szomszédos bokrokra s fölfelé a domboldalon felkőr benterjedt a tűz egyre tovább a száraz gyepen.

— Nevettem a dolgon s azután újra az előttem sötétlő fák felé fordultam. Iszonyu feketeség tángolt előttünk, s Weena görcsösen belém kapaszkodott. De amint hozzá szokott szemem a sötétséghez, annyi világosság még mindig volt, hogy ki tudtam kerülni a fák törzseit. Feketeség borult ránk a magasból is, csak itt-ott tört át a fák között egy-egy darabka távoli sötétkék égboltozat. Nem gyujtottam meg egyetlen szál gyufát sem, mert egyik kezem sem volt szabad Balkaromon kis Weenámot cipeltem, jobb kezemben pedig vasrudamat szorongattam.

— Jó ideig nem hallottam mást, csak a galyak recsegését lábam alatt, a szellő gyöngye rezdülését

a lombok között, lélekzésemet és fülem véredényeinek lüktetését. Majd egyszerre mintha topogás hallatszott volna körülöttem. Dühösen folytattam utamat. A topogás egyre tisztábban hallatszott, s nemsokára ugyanaz a furesa zaj és hangegyveleg ütődött fülembé, amelyet a föld alatt hallottam volt. Bizonyos volt, hogy több morlock van a közelben, még pedig közvetlenül a hátam mögött. Csakugyan a következő pillanatban éreztem, hogy megrántják a kabátomat, s rögtön rá éreztem valamit a karomon is. Weena szörnyen megrázódott, azután egészen elesendesült.

— Ideje volt, hogy gyufát gyujtsak. De hogy ezt megtehessem, Weenát le kellett tennem a földre. Le is tettem, s mialatt zsebembe kotorásztam, nagy küzdelem támadt a sötétségben lábam körül. Weena teljesen néma volt, a morlockok pedig ugyanazokat a sajátságos gerleturbékoláshoz hasonló hangokat hallatták, amelyeket már ismertem. Kabátomba és hátamba is lágy kis kezek kapaszkodtak, sőt megérintették nyakamat is.

— Majd sercegett a gyufa és világosság támadt. Lobogó fénye mellett láttam a morlockok fehér hátát, amint a fák közé menekültek. Gyorsan kirántottam a zsebemből egy csomó kámfort, s készültem, hogy amint gyufám kialvófélben lesz, meggyujtsam. Majd Weenára pillantottam.

— Arecal a földre borulva feküdt, lábamat átkulcsolva, mozdulatlanul. Hirtelen rémülettel megkapatva, föléje hajoltam. Mintha nem is lélekzett volna. Meggyujtottam a kámfort és ledobtam a földre. Amint szétvált, lángolni kezdett s visszauzta a morlockokat és az árnyakt; leterdelttem s felemeltem Weenát. Hátunk mögött mozgolódás, morogás hallatszott, mintha tele volna az erdő morlockokkal.

— Ugy látszott, hogy Weena elájult. Óvatosan vállamra fektettem s tovább akartam indulni, de ekkor szörnyű való tudatára jutottam. Mialatt a gyufákkal és Weenával foglalkoztam, többször megfordultam s most homályos sejtelmem sem volt róla, merre van az én gyalogösvényem; azt sem tudtam, nem megyek-e vissza a zöld porcellán palota felé. Kivert a hideg izzadság. Gyorsan el kellett szánnom magamat valamire. Elhatároztam, hogy tüzet rakok s tanyát ütök ott, ahol éppen voltunk. Letettem Weenát, aki még mindig mozdulatlan volt, egy kis gyepes mélyedésbe, s azután, mivel az első csomó kámfor már kezdett kialudni, elkezdtem gyorsan ágakat és lombokat szedni. Itt-ott a morlockok szemé csillogott rám a sötétségből, mint a karbunkulus.

(Folytatjuk.)